

1531. Toplantı, 10-12 Haziran 2025 (DH)

İnsan hakları

H46-41 Yüksel Yalçinkaya v. Türkiye (Başvuru No. 15669/20)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmasının denetimi

Referans belgeler

DH-DD(2025)377 , DH-DD(2024)882

Başvuru	Dava	Yargıtay	Nihai	Sınıflandırma göstergesi
15669/20	YÜKSEL YALÇINKAYA	26/09/2023	26/09/2023	Yapısal sorun

Dava açıklaması

Dava, başvurusunun 2019 yılında silahlı terör örgütü üyeliği (FETÖ/PDY) suçundan kesin olarak mahkûm edilmesi nedeniyle, kanunsuz ceza olmaz ilkesinin ihlaline ilişkindir. Mahkûmiyet, esasen ByLock adlı şifreli mesajlaşma uygulamasının kullanımı temelinde verilmiştir. Ayrıca, adil yargılanma hakkı kapsamında öngörülen usûl güvenceleri sağlanmamış; suçun maddi ve manevi unsurları bireyselleştirilmiş biçimde ortaya konulmamıştır (AİHS Madde 6 ve 7). Yerel mahkemelerin, başvurusunun terör örgütüyle bağlantılı kabul edilen sendika ve derneklere üyeliğini mahkûmiyeti destekleyici unsur olarak değerlendirirken, suçun kapsamını öngörülemez biçimde genişletmiş olmaları da, toplantı ve dernek kurma özgürlüğünün ihlal edilmesine yol açmıştır (Madde 11).

Mahkeme, 46. madde uyarınca, başvuranın talep etmesi hâlinde ceza yargılamasının yeniden açılmasının, mevcut davada tespit edilen ihlallere son vermenin ve başvurucuya giderim sağlamanın en uygun yolu olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, ByLock kullanımına ilişkin içtihatlardan kaynaklanan yapısal sorunun giderilmesi amacıyla, Davalı Devletin genel tedbirler alması gerektiği vurgulanmıştır. Mahkeme, özellikle, yerel mahkemelerin, bu davada yorumlandığı ve uygulandığı biçimiyle ilgili Sözleşme standartlarını dikkate alması gerektiğini belirtmiştir (§ 418).

İnfaz durumu

Yetkililer, eylem planlarında (DH-DD(2025)377 ve DH-DD(2024)882) yer alan bireysel ve genel tedbirlere ilişkin güncel bilgileri sunmuş olup, bu bilgiler aşağıda ilgili başlıklar altında özetlenmiştir.

Bireysel tedbirler:

Yargılama masraf ve giderleri için hükmedilen tazminat zamanında ödenmiştir.

Başvuranın yargılamanın yenilenmesi talebi kabul edilmiş ve 12 Eylül 2024 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi, başvurana verilen mahkûmiyet kararını onamıştır. Yetkililer, yeniden başlanan yargılama sürecinde toplanan ve değerlendirilen deliller hakkında bilgi vermiş ve Mahkeme'nin bulgularının dikkate alındığını vurgulamıştır. Başvuran, kararı temyiz etmiş olup, bu nedenle karar kesinleşmemiştir.

Genel tedbirler:

Yetkililer, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 314. maddesinin 2.fıkrası uyarınca silahlı terör örgütüne üyelik suçunu oluşturan unsurlara ilişkin Yargıtay içtihadı hakkında bilgi sunmuşlardır. Bu içtihadı göre, söz konusu suçtan mahkûmiyet kararı verilebilmesi için: (i) kişinin faaliyetlerinin sürekliliği, çeşitliliği ve yoğunluğu temelinde örgütle organik bir bağının varlığının tespit edilmesi, (ii) kişinin örgütün hiyerarşik yapısı içinde bilerek ve isteyerek hareket ettiğinin ortaya konulması gerekmektedir. Yetkililer, Avrupa İnsan Hakları

Mahkemesi'nin (AİHM) TCK 314/2 maddesini sorunlu bulmadığını ve Yargıtay içtihadını eleştirmediğini belirtmişlerdir.

Yetkililer ayrıca, mevcut yargı uygulamasının Yargıtay içtihadıyla uyumlu olduğunu ve ByLock kullanımının tek başına suçun oluşumu için yeterli kabul edilmediğini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda, 2019 ile 2022 yılları arasında ilk derece ve bölge adliye mahkemeleri tarafından verilen ve Yargıtay tarafından onanmış 39 beraat kararını örnek olarak sunmuşlardır. Ayrıca, 2024 yılında Yargıtay'ın alt mahkemelerin mahkûmiyet kararlarını ByLock delilinin yetersiz değerlendirilmesi nedeniyle bozduğu 39 karar örneği de sunulmuştur. 2020–2022 yıllarına ait Anayasa Mahkemesi'nin ByLock'un delil değerine açıklık getiren beş kararı da paylaşılmıştır.

AİHM'nin, ByLock sunucusundan elde edilen ham verilerin sanıklara açıklanmaması nedeniyle savunma hakkının zedelendiğine ilişkin tespitine cevaben yetkililer, artık yerel mahkemelerin sanığın ByLock ham verilerinde bulunan tüm verileri içeren tespit ve değerlendirme raporunu dosyaya dahil ettiklerini belirtmişlerdir. Bu rapor, sanığın ByLock kullanıcısı olduğunu gösteren teknik verilerin yanı sıra, yazışma içeriklerini ve kişi listelerini de içermektedir. Rapora sanığın erişimi sağlanarak, delil toplama ve değerlendirme sürecine itiraz etme hakkı gibi savunma haklarını kullanabilmeleri temin edilmektedir. Bu uygulamanın yerleştiğini göstermek üzere, yetkililerce, Yargıtay'ın 2024 yılında verdiği sekiz bozma kararındaki gerekçelere atıfta bulunulmuştur.

AİHM'nin yerel mahkemelerin karar gerekçelerinin yetersizliği ve ByLock verilerinin doğruluğuna ilişkin itirazların dikkate alınmaması yönündeki eleştirilerine yanıt olarak yetkililer, yargısal uygulamayı iyileştirmeye yönelik eğitim ve farkındalık artırma faaliyetlerinin yürütüldüğünü, güncel uygulamada mahkemelerin sanıkların makul taleplerine yeterli gerekçe ile yanıt verme yükümlülüğü bulunduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca, mevcut yargı uygulamasının Sözleşme standartlarına uygun olduğunu ve ByLock verilerinin delil değerinin kapsamlı bir şekilde incelendiğini göstermek için Yargıtay'ın sekiz ve Anayasa Mahkemesi'nin yedi yeni kararına atıf yapılmıştır.

AİHM'in iç hukuk mahkemelerinin kararlarında, başvuranın Bank Asya'daki bir hesabı kullanmasının ve bir sendika ile bir derneğe üye olmasının, yardımcı bir şekilde bile olsa, nasıl suç teşkil eden bir davranışın kanıtı olabileceğine dair anlamlı bir tartışma bulunmadığını belirtmiş olması karşısında yetkililer, 2023–2024 yıllarında verilen 14 Yargıtay kararını örnek olarak sunmuşlardır. Bu kararlarda, sanıkların Bank Asya'ya para yatırma eylemlerinin örgüt talimatıyla ve örgüte yardım kastıyla gerçekleştirildiğine dair yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle beraat kararı verilmiştir. Ayrıca, yetkililer, Anayasa Mahkemesinin 2022 ve 2023 yıllarında verdiği, AİHM içtihatlarına uygun olarak Bank Asya'da hesap açmanın delil değerini ele alan beş örnek karara atıfta bulunulmuştur. Yetkililer, mevcut uygulamada dernek veya sendika üyeliğinin tek başına terör örgütü üyeliği suçunun delili olarak kabul edilmediğini, bu tür durumlarda suçun maddi ve manevi unsurlarının somut olarak incelendiğini belirtmişlerdir.

Yetkililer ayrıca, 2023 ve 2024 yıllarında Yargıtay tarafından verilen onama kararlarıyla kesinleşen 21 örnek ceza davası sunmuştur. Bu yargılamalarda Yargıtay, alt mahkemeler tarafından verilen ve Yargıtay'ın belirlediği kriterlerin usulüne uygun olarak uygulandığı beraat kararlarını onamıştır. Alt mahkemelerin sanığı mahkum ederken ilgili kriterleri yanlış uyguladığı durumlarda, Yargıtay mahkûmiyet kararlarını bozmuş ve sanıklar beraat etmiştir. Yetkililer ayrıca, Anayasa Mahkemesi'nin 2024 tarihli bir kararında da, sendika ve dernek üyeliğinin delil değerinin AİHM içtihadına uygun şekilde ele alınmış olduğu bulgusunu da paylaşmışlardır.

Yetkililer, tüm düzeylerdeki yerel mahkemelerin son dönemdeki örnek kararlarında da görüldüğü gibi, mevcut yargı uygulamasının AİHM'in bulguları ve Sözleşme standartlarıyla uyumlu olduğu ve bu nedenle başka genel önlemlerin alınmasına gerek olmadığı sonucuna varmışlardır.

Ayrıca, Türkiye Adalet Akademisi tarafından hâkim ve savcılara yönelik olarak verilen insan hakları farkındalık eğitimleri ile temel ve hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin ek bilgi sunulmuştur.

Kural 9.2 başvuruları (Justice Square Foundation (DH-DD(2023)1389 ve DH-DD(2024)217), Justice Square Foundation ve diğer beş STK (DH-DD(2024)832), Justice Square Foundation ve diğer dört STK (DH-DD(2024)1053), Justice Square Foundation ve diğer üç STK (DH-DD(2024)1075), ASSEDEL (DH-DD(2024)583), The Arrested Lawyers Initiative ve diğer iki STK (DH-DD(2024)951), Broken Chalk (DH-DD(2024)1052), Weltnanwâlte e.V. Association (DH-DD(2024)1086), Justice Square Foundation ve diğer altı STK (DH-DD(2025)12), ASSEDEL (DH-DD(2025)84), Adalet Meydanı Vakfı ve diğer dört STK (DH-DD(2025)540)) ve yetkililerin bunlara verdiği yanıt (DH-DD(2025)590)

Bireysel tedbirlerle ilgili olarak, STK'lar, AİHM'in mevcut kararında tespit ettiği eksikliklerin, yeniden açılan davada ilk derece mahkemesi tarafından giderilmediğini savunmaktadır. Özellikle, ByLock bulguları ve değerlendirme raporunun içeriği, suçun maddi ve manevi unsurlarını kanıtlayamamaktadır. Sivil toplum kuruluşları, ilk derece mahkemesinin yeni yargılamadaki yaklaşımının, özellikle benzer başvurularla yeniden

açılan davalarda inceleme yapacak ilk derece mahkemeleri için önemli olumsuz etkileri olduğunu vurgulamaktadır. Sivil toplum kuruluşları ayrıca, mevcut kararın ardından üst düzey siyasetçiler tarafından yapılan kamuoyuna açık açıklamalarla ilgili endişelerini dile getirmektedir. Bu açıklamaların, Mahkeme kararlarının bağlayıcılığını sorguladığı ve ulusal mahkemeler tarafından kararın uygun ve hızlı bir şekilde uygulanmasına olumsuz etkisi olduğu iddia edilmektedir.

Sivil toplum kuruluşları, benzer davalar bakımından Mahkeme kararının icrası için herhangi bir genel tedbir alınmadığını belirtmişlerdir. Yerel mahkemelerin örnek kararlarına dayanarak, yargı uygulamasında herhangi bir değişiklik olmadığını ileri sürmüşlerdir. STK'lar, Mahkeme kararında ele alınan fiillerle benzer nitelikteki eylemler nedeniyle aynı suç kapsamında cezai soruşturma ve kovuşturmanın yürütülmeye devam ettiğini savunmaktadır. Ayrıca, yargı mercilerinin, bu kararda ortaya konulan ilkeleri benzer nitelikteki tüm davalarda —kesinleşmiş mahkûmiyet kararları da dâhil olmak üzere— uygulamakla yükümlü olduklarını vurgulamışlardır. Mahkemenin *Yüksel Yalçınkaya* kararı sonrasında, benzer davalarda verilen kesinleşmiş hükümlerin yeniden yargılanması taleplerinin, söz konusu davalara ilişkin olarak Mahkeme tarafından verilmiş bir ihlal kararı bulunmadığı gerekçesiyle ilk derece mahkemelerince reddedildiğini belirtmişlerdir. Buna karşılık STK'lara göre, "eski hâle getirme" (restitutio in integrum) ilkesi, mevcut davadakine benzer koşullar altında mahkûm edilmiş sanıkların davalarının yeniden açılmasını gerektirmektedir ve bu ret uygulaması, Mahkeme'nin Sözleşme'nin 46. maddesi kapsamında yaptığı yönlendirmelerle çelişmektedir. STK'lar, bu yapısal sorunun giderilmesi amacıyla yasal ve usulî reformların yapılması çağrısında bulunmuşlardır. Son olarak, yetkililer tarafından sunulan örnek kararların yalnızca beraat kararlarından ibaret olduğunu, buna karşılık mahkûmiyet kararlarının eksikliği nedeniyle ilk derece mahkemelerinin suçun unsurlarını değerlendirirken hangi gerekçelere dayandığının anlaşılamadığını ileri sürmüşlerdir.

Yetkililer yanıtlarında, eylem planında verilen bilgileri tekrarlamış ve bu planın içerdiği tedbirleri özetlemiştir. Ayrıca, bu sunumlarda ortaya konulan ve kararın uygulanmasının denetimi kapsamı dışında kalan ve spekülasyon nitelikte olduğunu düşündükleri konulara ilişkin yorum yapmak istemediklerini belirtmişlerdir.

Sekreteryaya'nın analizi

Bireysel tedbirler:

Başvuranın, yeniden açılan davada ilk derece mahkemesi tarafından verilen mahkûmiyet kararına itiraz ettiği göz önüne alındığında, yetkililerden yeniden açılan davanın Sözleşme standartlarına uygun olarak sonuçlandırılmasını sağlamaları ve Komiteyi bilgilendirmeleri istenebilir.

Genel tedbirler:

Mahkeme, silahlı terör örgütüne üyelik suçunun (TCK m. 314/2) Sözleşmenin 7. maddesinde düzenlenen kanunilik ilkesiyle uyumlu biçimde iç hukukta düzenlenmiş ve tanımlanmış olduğunu belirtmiştir. Özellikle Terörle Mücadele Kanunu ve Yargıtay içtihadı ile birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu hükmün, bireyin hangi fiil ve ihmallerin cezai sorumluluk doğuracağını öngörebilmesine yeterli açıklıkta formüle edildiği belirtilmiştir (§ 249). Ancak ihlalin kaynağı, yetkili yerel mahkemelerin suçun tüm unsurlarını bireyselleştirilmiş biçimde ortaya koymadan mahkûmiyet kararı vermesi olmuştur. Bu durum, hem iç hukuk gereklerine hem de kanunilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık teşkil etmiştir (§ 267).

Özellikle yerel mahkemeler: a) Suçun maddi ve manevi unsurlarını yeterince incelememiş, böylece TCK m. 314'ün kapsamını öngörülemez biçimde genişletmiş, b) Sanığın aleyhine delillerin doğruluğu ve bütünlüğüne ilişkin spesifik ve yerinde itirazlarına yeterli yanıt vermemiştir. Mahkeme, yerel mahkemelerin bu yaklaşımının sistematik bir sorun oluşturduğunu ve çok sayıda bireyi etkilediğini tespit etmiştir. Mahkeme, bu kararı verdiği tarihe kadar benzer şikayetleri içeren 8.000'den fazla başvuru almıştır (§ 414).¹

Bu davada gerekli olan genel tedbirler, bu davada yorumlandığı ve uygulandığı şekliyle, yani iç hukukta açıkça belirtildiği gibi, suçun tüm unsurlarının varlığının bireysel bir şekilde tespit edilmesi ve adil yargılanma hakkının gerekli usul güvencelerine saygı gösterilmesi suretiyle, iç mahkemelerin uygulamalarının Sözleşme standartlarına uyumlu hale getirilmesinden ibarettir.

Mahkemenin 46. maddeye göre verdiği talimatlara göre, bu tür tedbirler, gelecekte benzer ihlallerin tekrarını önlemek amacıyla alınmalı ve yerel mahkemelerde halihazırda görülmekte olan davalarla sınırlı kalmamalıdır (kararın 418. paragrafı). Bu husus göz önünde bulundurularak, üç grup davanın durumu birbirinden ayrılmalıdır: 1) İç hukukta derdest olan davalar; 2) İç hukukta kesinleşmiş davalar; 3) Avrupa Mahkemesi önünde derdest olan başvurular.

¹ Mahkeme, yetkililer tarafından tespit edilen yaklaşık 100.000 ByLock kullanıcısının sayısını dikkate alarak, Sözleşme'nin 7. ve/veya 6. maddeleri kapsamında benzer şikayetlere sahip çok daha fazla başvurunun kendisine yapılabileceğini belirtmiştir (§ 415).

Ulusal mahkemelerde görülen davalarla ilgili olarak, yetkililer tarafından sunulan örnek kararlar, farklı düzeylerdeki yerel mahkemelerin, özellikle de Yargıtay'ın, silahlı terör örgütü üyeliği suçunun maddi ve manevi unsurlarının varlığını tespit ederken yerleşik içtihatları uyguladığını ve sanıklara, ByLock kullanımlarıyla ilgili elde edilen veriler de dahil olmak üzere, aleyhlerine sunulan delilleri itiraz etme fırsatı tanıdığını göstermektedir. Mahkemelerin bu Sözleşme'ye uygun davranışı memnuniyetle karşılanabilir. Bununla birlikte, yetkililer tarafından sunulan, Yargıtay'ın 2017-2022 yıllarında ilk derece mahkemeleri tarafından verilen ve 2018-2023 yıllarında bölge temyiz mahkemeleri tarafından onanan mahkumiyet kararlarını bozduğu (Yargıtay'ın *Yüksel Yalçınkaya* kararını verdiği tarihlerde) alt mahkemelerin yeterli değerlendirme yapmaması nedeniyle bozduğu sayısız örnek, en azından o dönemde Yargıtay'ın içtihatlarının alt mahkemeler tarafından yeterince dikkate alınmadığını göstermektedir.

Yapısal sorunun geniş kapsamı ve Mahkemeye sunulan çok sayıda benzer başvuru (ve potansiyel olarak binlerce yeni başvurunun daha yapılabileceği) göz önüne alındığında, Komiteye, ilk derece mahkemelerinin Sözleşme ilkelerine bağlı kaldığını gösteren benzer davalarda verilen yeni ve güncel örnek kararların sunulması büyük önem taşımaktadır.

Yerel düzeyde nihai bir kararla sonuçlandırılmış benzer davalarla ilgili olarak, iç hukuk, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru imkanı sunmaktadır ve bu, prensip olarak bu tür davalara için etkili bir hukuk yolu oluşturmaktadır. Ayrıca, Türk mevzuatı uyarınca, Anayasa Mahkemesi'nin ihlal kararı verdiği durumlarda, ilk derece mahkemesi davayı yeniden görerek ihlalin sonuçlarını gidermekle yükümlüdür. Bu tür davalarda, başvuranlar ihlalin iç hukukta giderilmediğini düşünmeleri halinde Avrupa Mahkemesi'ne başvurabilir veya başvurmuş olabilirler.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde başvurusu bekleyen ve ulusal düzeyde sonuçlandırılmış davalarla ilgili olarak, bu davalar bakımından, Mahkeme'nin 46. Madde uyarınca yaptığı tespitlere atıf yapılmalıdır. Buna göre, gelecekte benzer ihlallerin önlenmesi amacıyla, yetkili ulusal merciler, mevcut kararın sonuçlarını yalnızca derdest davalarla sınırlı olmaksızın dikkate almakla yükümlüdür (§ 418). Bu doğrultuda ve davalı Devletin 46. madde kapsamındaki yükümlülükleri çerçevesinde, yetkililerin benzer ihlallerin önlenmesi amacıyla genel tedbirler almayı değerlendirmeleri istenebilir. Bu yaklaşım ayrıca Reykjavík Deklarasyonu'nun ruhuna da uygun olacaktır,² Bakanlar Komitesi'nin Sözleşme ihlallerinin önlenmesi ve giderilmesine ilişkin Kılavuz İlkeleri,³ iç hukuk yollarının iyileştirilmesine ilişkin Tavsiye Kararı Rec(2004)6,⁴ Mahkeme'nin Geleceği konulu bir dizi Üst Düzey Konferans ("Interlaken süreci")⁵ ve Sözleşme sisteminin uzun vadeli etkinliğine ilişkin diğer referans metinlerde öngörülen ilkelerle de uyumludur.

Yetkililer, bu tür önlemler üzerine yapılan değerlendirmelere Sekreteryayı da dahil etmeye ve 2026 Haziran ayı sonuna kadar Bakanlar Komitesi'ne sonuçları bildirmeye teşvik edilebilir.

Finansman sağlandı.

² Reykjavík Deklarasyonu, Ek IV "Avrupa Konseyi'nin insan hakları korumasının temel taşı olarak Sözleşme sistemine yeniden bağlılık": "(...) Mahkeme tarafından tespit edilen sistemik ve yapısal insan hakları sorunlarının çözülmesine yeniden bağlılık (...)".

³ Bakanlar Komitesi'nin üye devletlere, insan hakları ve temel özgürlüklerin korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ihlallerinin önlenmesi ve giderilmesi konusunda kılavuz ilkeleri (Bakanlar Komitesi tarafından 27 Eylül 2022 tarihinde 1444(mco)Bakanlar Vekilleri Toplantısı'nda kabul edilmiştir). Özellikle Kılavuz İlke 15.6 "Üye devletler, yasama önlemleri, yapıcı yargı uygulamaları veya başka yollarla, Mahkeme'ye yapılan tekrarlayan başvuruları mümkün olduğunca önleyebilecek çözüm yolları sağlamalıdır.

yasal düzenlemeler, yapıcı yargı uygulamaları veya başka yollarla, Mahkemeye tekrarlanan başvuruları mümkün olduğunca önleyebilecek çözüm yolları sağlamalı ve

kendi ülkelerinde tespit edilen Sözleşme ihlallerinin sonuçlarını daha genel olarak ortadan kaldıracak başka çözümler aramalıdır (...)".

⁴ Bakanlar Komitesinin üye devletlere iç hukuk yollarının iyileştirilmesi konusunda yaptığı tavsiyesi,

12 Mayıs 2004. Özellikle, *mutatis mutandis* (*Yüksel Yalçınkaya* pilot karar değildir, ancak sistemik eksikliklere ve Mahkeme nezdinde çok sayıda tekrarlanan başvurunun beklemede olduğuna işaret etmektedir), Ek:

"3. Mahkeme, giderek artan sayıda başvuruyla karşı karşıyadır. Bu durum, sistemin uzun vadeli etkinliğini tehlikeye atmaktadır ve bu nedenle sözleşme taraflarının güçlü bir tepki vermesini gerektirmektedir. Tam da bu bağlamda, etkili iç hukuk yollarının mevcudiyeti özellikle önem kazanmaktadır. (...)

13. Ulusal hukuk veya uygulamadaki yapısal veya genel eksikliklere işaret eden bir karar ("pilot karar") verilmiş ve aynı sorunla ilgili Mahkeme'ye çok sayıda başvuru ("tekrar eden davalar") beklemede veya muhtemelen yapılmışsa, davalı devlet, uygun olduğu hallerde, potansiyel başvuru sahiplerinin yetkili ulusal makamlara başvurabilecekleri etkili bir hukuk yoluna sahip olmalarını sağlamalıdır; bu hukuk yolu mevcut başvuru sahipleri için de geçerli olabilir. Böylesi hızlı ve etkili bir hukuk yolu, Sözleşme sisteminin ikincililik ilkesine uygun olarak, başvuru sahiplerinin ulusal düzeyde tazminat almalarını sağlayacaktır.

14. Böyle bir iç hukuk yolu getirilmesi, Mahkeme'nin iş yükünü de önemli ölçüde azaltabilir. (...)

16. Özellikle, belirli bir yapısal sorunun tespit edildiği bir pilot karara istinaden, bir alternatif, ilgili devletin, mevzuat veya yargı yorumuyla belirli bir hukuk yolunun getirilmesinin veya mevcut hukuk yolunun genişletilmesinin uygunluğunu değerlendireceği bir ad hoc yaklaşım benimsemek olabilir."

⁵ Özellikle *Burmych ve Diğerleri v. Ukrayna* davasında alıntılanan bölümler, paragraf 119 ve devamı.